

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פָּרָק ג

א. אֶלְמָנָה בֵּין שְׁהִיָּא עֲנִיָּה בֵּין שְׁהִיָּא עֲשִׂירָה, אִין מִמְשַׁכְּנִין אוֹתָהּ, לֹא בִשְׁעַת הַלְוָאָה וְלֹא שְׁלֹא בִשְׁעַת הַלְוָאָה, וְלֹא עַל פִּי בֵּית דִּין: שְׁנֵאמַר "וְלֹא תַחֲבֹל, בְּגַד אֶלְמָנָה" (דברים כד, יז). וְאִם חָבֵל, מַחְזִירִין מִמֶּנּוּ בְּעַל כָּרְחוּ. וְאִם תּוֹדָה לוֹ, תִּשְׁלַם; וְאִם תִּכְפֹּר, תִּשְׁבַּע. אֲבָד הַמִּשְׁכּוֹן, אוֹ נִשְׂרָף, קֹדֶם שִׁיחְזִיר לוֹקָה.

ב. וְכֵן הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בֵּין שְׁהִלְוֵהוּ עַל הַמִּשְׁכּוֹן בֵּין שְׁמִשְׁכְּנוֹ אַחֲרֵי הַלְוָאָה, בִּידּוֹ אוֹ עַל פִּי בֵּית דִּין לֹא יַחֲבֹל כָּלִים שְׁעוֹשִׂין בָּהֶם אֲכָל נֶפֶשׁ, כְּגוֹן הֶרְחִים, וְהַעֲרֹבוֹת שְׁלֵעֵץ, וְהַיּוֹרוֹת שְׁמִבְשָׁלִין בָּהֶם, וְסָפִין שְׁלִשְׁחִיטָה, וְכִיּוֹצֵא בָהֶן: שְׁנֵאמַר "כִּי-נֶפֶשׁ, הוּא חָבֵל" (דברים כד, י). וְאִם חָבֵל, מַחְזִיר בְּעַל כָּרְחוּ; וְאִם אֲבָד הַמִּשְׁכּוֹן, אוֹ נִשְׂרָף, קֹדֶם שִׁיחְזִיר לוֹקָה.

ג. חָבֵל כָּלִים הֶרְבֵּה שְׁלֹאכָל נֶפֶשׁ, כְּגוֹן שְׁחָבֵל עֲרֵבָה וַיּוֹרֶה וְסָפִין חַיִּב עַל כָּל כָּלִי וְכָלִי בִפְנֵי עֲצָמוֹ; אֲפֹלוּ שְׁנֵי כָלִים שֶׁהֵן עוֹשִׂין מְלָאכָה אַחַת חַיִּב עָלֵיהֶן מִשּׁוּם שְׁנֵי כָלִים, וְלוֹקָה שְׁתֵּים עַל שְׁנֵיהֶם: שְׁנֵאמַר "לֹא-יַחֲבֹל רַחִים, וְרֹכֵב" (דברים כד, י). לְחַיִּב עַל הֶרְכָּב בִּפְנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל הֶרְחִים בִּפְנֵי עֲצָמוֹ. כָּשֶׁם שֶׁהֶרְכָּב וְהֶרְחִים מִיַּחְדָּין, שְׁנֵי כָלִים וּמִשְׁמָשִׁין מְלָאכָה אַחַת, וְחַיִּב עַל זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ כִּךְ כָּל שְׁנֵי כָלִים, אֵף עַל פִּי שְׁמִשְׁמָשִׁין מְלָאכָה אַחַת, חַיִּב עַל זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ. וְכֵן אִם חָבֵל צָמַד בְּקָר הַחוֹרֶשׁ, לוֹקָה שְׁתֵּים.

ד. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ, אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עֲשִׂיר לֹא יִמְשַׁכְּנוּ אֵלָּא בְּבֵית דִּין. וְאֲפֹלוּ שְׁלוּחַ בֵּית דִּין שָׁבָא לְמִשְׁכָּן לֹא יִכְנֹס לְבֵיתוֹ וַיִּמְשַׁכְּנוּ, אֵלָּא עוֹמֵד בַּחוּץ, וְהַלְוֶה נִכְנֵס לְבֵיתוֹ, וּמוֹצִיא לוֹ הַמִּשְׁכּוֹן: שְׁנֵאמַר "בַּחוּץ, תַּעֲמֹד" (דברים כד, יא).

ה. אִם כֵּן, מַה בֵּין בְּעַל חוֹב לְשְׁלוּחַ בֵּית דִּין: שְׁשְׁלוּחַ בֵּית דִּין יֵשׁ לוֹ לְקַח הַמִּשְׁכּוֹן מִיַּד הַלוֹוֶה בְּזִרְעָה, וְנוֹתְנוֹ לְמַלְוֶה; וּבְעַל חוֹב אִין לוֹ לְקַח הַמִּשְׁכּוֹן, עַד שִׁיתֵּן לוֹ הַלוֹוֶה מַדְעָתוֹ.

ו. עָבַר בְּעַל חוֹב, וְנִכְנֵס לְבֵית הַלוֹוֶה וּמִשְׁכְּנוֹ, אוֹ שִׁחֲטָה הַמִּשְׁכּוֹן מִיַּדוֹ בְּזִרְעָה אִינוּ לוֹקָה, שֶׁהָרִי נִתַּק לַעֲשֵׂה: שְׁנֵאמַר "הָשִׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת-הָעֲבוֹט" (דברים כד, יג). וְאִם לֹא קִיָּם עֲשֵׂה שָׁבָה, כְּגוֹן שֶׁאֲבָד הַמִּשְׁכּוֹן אוֹ נִשְׂרָף לוֹקָה. וּמִחֲשָׁב דְּמִי הַמִּשְׁכּוֹן לְבַעֲלָיו, וְתוֹבֵעַ הַשָּׂאָר בְּדִין.

ז. אֶחָד הַמִּמְשַׁכֵּן אֶת חֲבֵרוֹ בְּבֵית דִּין, אוֹ שְׁמִשְׁכְּנוֹ בִּידּוֹ בְּזִרְעָה, אוֹ מַדְעַת הַלוֹוֶה אִם אִישׁ עָנִי הוּא, וּמִשְׁכְּנוֹ דָּבָר שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ הָרִי זֶה מְצֻוֶה לְהַחְזִיר לוֹ הָעֲבוֹט בְּעַת שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ, מַחְזִיר לוֹ אֶת הַכֹּר בְּלִילָה כְּדִי לִישֹׁן עָלָיו, וְאֶת הַמַּחֲרָשָׁה בְּיוֹם כְּדִי לַעֲשׂוֹת בָּהּ מְלָאכָתוֹ: שְׁנֵאמַר "הָשִׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת-הָעֲבוֹט" (דברים כד, יג).

ח. עָבַר וְלֹא הָשִׁיב לוֹ כָּלִי הַיּוֹם בְּיוֹם, וְכָלִי הַלַּיְלָה בְּלַיְלָה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֵׂה: שְׁנֵאמַר "לֹא תִשָּׁכַב, בַּעֲבֹטוֹ" (דברים כד, יב). לֹא תִשָּׁכַב וְעֲבוֹטוֹ אֲצִלָּךְ, זֶה כְּסוּת לַיְלָה; וּבְכָלִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בָהֶן מְלָאכָתוֹ בְּיוֹם, אוֹ לּוֹבֶשֶׁן הוּא אוֹמֵר "עַד-בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ, תִּשְׁכַּבְנוּ לוֹ" (שמות כב, כה), מְלַמֵּד שֶׁמַּחְזִירוֹ כָּל הַיּוֹם.

ט. אִם כֵּן הוּא שֶׁמַּחְזִיר לוֹ הַמִּשְׁכּוֹן בְּעַת שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ, וְלוֹקַח אוֹתוֹ בְּעַת שֶׁאִינוּ צָרִיךְ לוֹ מַה יוֹעִיל הַמִּשְׁכּוֹן: כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁמַט

הַחֹב בְּשִׁבְעִית; וְלֹא יַעֲשֶׂה מִטְּלָטְלִין אֶצֶל בְּנָיו, אֲלֵא יִפְרַע מִן
הַמִּשְׁכּוֹן אַחֵר שְׁמַת הַלוֹוָה.

י. הָא לְמִדָּת, שֶׁהַמִּשְׁכָּן אֶת הָעֲנִי דָּבָר שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ, וְלֹא
הַחֲזִירוֹ לוֹ בְּזִמְנֹו עוֹבֵר מִשּׁוּם שְׁלוּשָׁה שְׁמוֹת: מִשּׁוּם "לֹא-תִבֹּא
אֶל-בֵּיתוֹ" (דְּבָרִים כד, י), וּמִשּׁוּם "הָשִׁב תְּשִׁיב לוֹ אֶת-הָעֲבוֹט"
(דְּבָרִים כד, יג), וּמִשּׁוּם "לֹא תִשְׁכַּב, בַּעֲבֹטוֹ" (דְּבָרִים כד, יב).

יא. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים, שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ שְׁלֹא בִּשְׁעַת הַלוֹאֲתוֹ. אֲבָל
אִם מִשְׁכְּנוֹ בִּשְׁעַת הַלוֹאֲתוֹ אֵינוֹ חַיֵּב לְהַחֲזִיר לוֹ כָּלֵל, וְאֵינוֹ
עוֹבֵר בְּשֵׁם מִן הַשְׁמוֹת הָאֵלּוּ.

יב. שְׁלוּחַ בֵּית דִּין שָׁבָא לְמִשְׁכָּן לֹא יִמְשֹׁכֵן דְּבָרִים שְׂאֵי אִפְשָׁר
לְאָדָם לִתֵּן אוֹתָם מִשְׁכּוֹן, כְּגוֹן בְּגָד שְׁעָלָיו, וְכָלִי שְׂאוּכָל בּוֹ,
וְכִיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ; וּמִנִּיחַ מָטָה וּמִצֵּעַ לְעֹשִׁיר, וּמָטָה וּמִפֶּץ לְעֲנִי.
וְכָל הַנִּמְצָא בְּיָדוֹ חוּץ מֵאֵלּוּ, יֵשׁ לוֹ לְמִשְׁכְּנוֹ; וַיַּחֲזִיר לוֹ כָּלִי
הַיּוֹם בַּיּוֹם, וְכָלִי הַלַּיְלָה בַּלַּיְלָה. הָיוּ לְפָנָיו שְׁנֵי כָּלִים נוֹטֵל
אֶחָד, וּמַחֲזִיר אֶחָד.

יג. עַד מָתִי הוּא חַיֵּב לְהַחֲזִיר וּלְקַח, עַד לְעוֹלָם. וְאִם הָיָה
הַמִּשְׁכּוֹן מִדְּבָרִים שְׂאֵינוֹ צָרִיךְ לָהֶם, וְאֵין מְנִיחִין אוֹתָן לַלוֹוָה
הָרִי זֶה מְנִיחֵן אֶצְלוֹ, עַד שְׁלוּשִׁים יוֹם; וּמִשְׁלוּשִׁים יוֹם וּלְהֵלֶן,
מוֹכֵר הַמִּשְׁכּוֹן בְּבֵית דִּין. מֵת הַלוֹוָה, אֵינוֹ מַחֲזִיר לְבָנָיו; מֵת
הַלוֹוָה אַחֵר שֶׁהוֹשֵׁב לוֹ הַמִּשְׁכּוֹן שׁוֹמְטוֹ הַמְּלוֹה מַעַל בְּנָיו,
וְאֵינוֹ מַחֲזִיר.

יד. הָעָרֵב מִתֵּר לְמִשְׁכְּנוֹ בְּזָרוּעַ, וּלְהַכְנִס לְבֵיתוֹ, וְלִטֹּל הַמִּשְׁכּוֹן:
שְׁנֵאמָר "לְקַח-בְּגָדוֹ, כִּי-עָרֵב זֶר" (מִשְׁלִי כ, טז). וְכֵן מִי שִׁישׁ לוֹ
שָׂכָר אֶצֶל חֲבֵרוֹ בֵּין שָׂכָר מְלֹאכְתּוֹ, בֵּין שָׂכָר בְּהִמָּתוֹ וְכָלִיו, בֵּין
שָׂכָר בֵּיתוֹ הָרִי זֶה מִתֵּר לְמִשְׁכְּנוֹ, שְׁלֹא עַל כִּי בֵּית דִּין, וְנִכְנָס
לְבֵיתוֹ, וְנוֹטֵל הַמִּשְׁכּוֹן בְּשָׂכָרוֹ. וְאִם זָקָף הַשָּׂכָר עָלָיו בְּמִלּוֹה
אֲסוּר, שְׁנֵאמָר "כִּי-תִשָּׂה בְּרַעָה, מִשָּׂאת מְאוּמָה . . ." (דְּבָרִים
כד, י).

טו. מִי שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ מִשְׁכּוֹנוֹ שְׁלֵעָנִי אִם הָיָה שָׂכָרוֹ יֵתֵר עַל פְּחָתוֹ,
כְּגוֹן קָרָדִם וּמִסֵּר גְּדוֹל וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן הָרִי זֶה מִתֵּר לְהַשְׁכִּירוֹ,
וּמִנְפָּה שָׂכָרוֹ מִחוּבּוֹ תָּמִיד, מִפְּנֵי שֶׁזֶה כּוֹשֵׁיב אֲבָדָה, וְאֵינוֹ
צָרִיךְ רִשּׁוֹת בְּעָלִים.